

55 . Oradea | Județ: Bihor | Anul: 1997

Anul: 1997

Cod RAN: 26573.05;26573.48;26573.02;26573.13

Perioade: Preistorie, Antichitate, Evul Mediu

Epoci: Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu, Epoca romană târzie, Epoca medievală timpurie, Evul Mediu

Tipuri sit: amenajare/construcție

Categorii sit: Apărare (construcții defensive)

Autori: Sorin Bulzan, Doru Marta, Adrian Andrei Rusu

Instituții: Muzeul Țării Crișurilor, Oradea, Muzeul Țării Crișurilor, Oradea, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca

Șantierul arheologic Oradea

Raport

I. Cetate

Date generale. A șaptea campanie de cercetare s-a desfășurat între 17 iunie - 27 iulie 1997. Cercetarea arheologică a fost efectuată exclusiv cu sprijinul financiar al Muzeului "Țării Crișurilor" din Oradea.

Secțiunea S. XXI/1996 a fost continuată în anul 1997. S-a insistat spre extremele ei, respectiv acolo unde au fost întâlnite cele două ziduri de incintă ale cetății anterioare celei din secolul al XVI-lea.

Secțiunea S. XXII (10 x 2,50 mp). Pentru a descoperi racordul dintre zidul de incintă și turnul T. 2, a fost practicată caseta C. 2 (3 x 2,50 mp), plasată de la capătul de nord al secțiunii, pe latura de vest.

Lângă secțiunile S. XIV și S. XVII, alături de mai vechea casetă C, a mai fost deschisă încă una, pentru lămurirea situațiilor din dreptul presupusului turn T. 4.

Datele stratigrafice sunt specifice fiecărei secțiuni, pe adâncimi până la 5,50 m.

Complexele constructive.

a. Zidul de incintă din zona de sud a cetății. A fost întâlnit în secțiunea S. XXII. El are o lățime de 1,90 m. A fost plantat în solul viu, doar circa 0,45 m. În profilul de est, învecinat acestui zid de incintă, straturile înregistrează o cădere constantă, fără nici un fel de bernă. În fundul acestui șanț, ce pare a fi artificial, căci este mărginit doar de steril, au fost aruncați bolovanii desprinși din zidul de incintă.

Racordul cu turnul T.2, a fost descoperit în caseta C. 2, la doar câțiva centimetri de profilul despărțitor. El este realizat prin tasare. Direcția de fugă, spre est, indică o deviere destul de importantă, înspre zona care era ocupată de altarul catedralei episcopale.

b. Zidurile de incintă din sectorul de vest al cetății. Așa precum s-a dovedit încă din campania anului 1996, au funcționat două ziduri paralele, ambele construite din piatră, la o distanță de circa 11 m, unul față de celălalt. Din punct de vedere tehnic, nu sunt prea mari diferențe.

Elementele cronologice recoltate provin îndeosebi de lângă zidul exterior. S-a constatat că acestea (cahle, piese numismatice, un Corpus Christi de bronz) aparțin secolelor XIV - XV. Umplerea cu aceste materiale trebuie să se fi produs, după ridicarea zidului. Din această concluzie (preliminară !) s-ar deduce faptul că zidul interior a fost construit probabil în secolul al XIV-lea.

c. Tot în S. XXI, se știa despre existența unui zid de cărămidă care făcea racordul, perpendicular între cele două vechi ziduri de incintă. Cronologia sa pare târzie (sec. XVI - XVII), căci el a fost destinat unor compartimentări locative. Au fost precizate noi elemente constructive.

d. În zona de existență a lui T. 4 s-a constatat că un zid mai vechi, foarte gros, a fost manșonat cu

cărămidă pe ambele fețe. Înainte de a se întâlni, în unghi obtuz, cu zidurile găsite în S. XIV, chiar în colț, a mai fost plasat un zid de cărămidă. Pentru înțelegerea ansamblului este nevoie de o cercetare mult amplificată spre sud, acolo unde astăzi există grădini.

e. În perioada turcească, în perimetrul secțiunii S. XXII au funcționat, ca și în alte părți ale cetății, de altfel, platforme de cărămidă. Ele trebuie să fi fost destinate unor locuințe de lemn.

f. În extrema de sud a secțiunii S. XXII a fost descoperită o clădire, ridicată din piatră și cărămidă, care se întâlnește pe planurile secolului al XVIII-lea. Ea nu mai funcționa în momentul în care a fost ridicat drumul.

Cimitirele. Toate mormintele noi au apărut doar în S. XXII. Aparțin secolului al XVI-lea. S-au descoperit doar două morminte.

Materialele arheologice. Constau din:

a. Pietrele profilate, majoritatea gotice. S-a descoperit din nou o ghiulea de piatră (S. XXII).

b. Piese de bronz. Cea mai frumoasă și valoroasă piesă descoperită în cursul campaniei a fost un Corpus Christi de bronz. Pe baza analogiilor, care au fost deja identificate, se poate data înaintea mijlocului secolului al XIV-lea.

Dintre monede medievale, în număr de cinci, descoperite în S. XXI, una identificată ca fiind bătută la 1466, de către Matia Corvin. Tot atâtea monede au apărut în secțiunea S. XXII. O monedă singură a fost recunoscută ca fiind de sec. XVII.

c. Piese de fier. Majoritatea sunt atipice, cu mari efecte de corodare. În S. XXII au ieșit scoabe de la construcțiile de lemn, apoi un cuțit cu prăsea de os, ghiulele de toate calibrele.

d. Piese de os. Cea mai importantă piesă este o aplică de carte, fragmentară, fin traforată, care redă conturul unei litere (R). Este databilă anterior sfârșitului secolului al XV-lea.

e. Piese de sticlă. Între podoabe, remarcăm descoperirea unui alt fragment de brățară de origine turcească. Compusă dintr-o bară cu secțiunea dreptunghiulară și colțuri rotunjite, conține un suport de pastă verzuie, peste care se suprapun mai multe straturi de culori diferite. Pe suprafața exterioară culorile se combină într-un motiv realizat în valuri.

S-a descoperit un fragment dintr-un capac de bol, cu o margine ajurată și un buton de prindere. Piesa este un import, din sec. XV - XVI. În cadrul veselei, mai semnalăm fragmentele unui flacon, două buze, un fund, fragmente atipice (S. XXI). În S. XXII a apărut și sticlărie târzie, de secol XVIII.

f. Cahlele. Lotul de cahle din secțiunea S. XXI se compune din cahle-oală cu gaura rectangulară, alături de numeroase piese în forma unor bulbi de ceapă. Piese sunt nesmălțuite. Tot acolo a ieșit la iveală o piesă de colț, cu spirala de lut, fragmente de cahle-oală cu gura cvadrilobată. Aceste cahle aparțin părții superioare a unei sobe, databilă în secolul al XV-lea. Dintre cahlele ceva mai târzii, sunt de notat piese cu motive vegetale, cu o pasăre, cu personaje. Cahlele perioadei turcești, în forma de oale, cu gura circulară și smălțuite în interior, au fost regăsite din nou.

g. Ceramica de lux. Deși foarte mici, în campania 1997 au apărut cele dintâi fragmente de ceramică de import central-european. Se datează de la sfârșitul secolului al XIV-lea, până în prima jumătate a secolului al XV-lea. Este vorba, mai întâi, despre o ceramică foarte fină, subțire, șampilată cu pătrățele mici, în care au fost cruțate câte patru puncte, pătrățele care, la rândul lor, se dispuneau pe suprafața vasului în motivul unei table de șah. Suprafața exterioară a acestui tip ceramic este acoperită cu un smalț cafeniu închis. Respectiva ceramică poartă numele de ceramică "Dreihäuser" Steinzeug (Flake Gruppe). Alt fragment, aparține unui vas caracterizat printr-un smalț zgrunțuros, chiar bășicat. Tipul ceramic respectiv este desemnat cu numele de ceramică de Lostice (Moravia). Piese sunt în general pahare.

h. Ceramica comună. O parte a fragmentelor de ceramică comună descoperită în S. XXI, la extremitatea de vest, se poate bine data, datorită materialului arheologic auxiliar care o însoțește. Între tipuri de vase, s-a găsit și fragmentul unei strecurători.

Materialul arheologic se păstrează în întregime la Muzeul "Țării Crișurilor" Oradea.

II. Salca, punctul Ghețarie

În urma demarării lucrărilor de construcție la biserica ortodoxă de la punctul "Ghețarie" în septembrie-noiembrie 1996 au continuat săpăturile de salvare. Scopul principal în această etapă a fost stabilirea situației stratigrafice a sitului, îndeosebi pe verticală. În acest scop a fost trasată o secțiune denumită convențional S 2, de 1 x 15 m. Primele trei straturi surprinse aici sunt moderne; solul vegetal actual (adâncime 20 - 30 cm), un strat de cărbune și lemn carbonizat surprins pe aproape toată suprafața (adâncime între 4 - 20 cm), format în timpul funcționării depozitului de combustibil solid de aici, iar al treilea reprezintă stratul vegetal de dinaintea existenței depozitului (între 45 - 30 cm grosime). Sub acestea, la -0,70 / -0,80 m a apărut o platformă din piatră de râu și primul strat cu material arheologic (5) în care, datorită deranjărilor ulterioare, nu au putut fi delimitate complexe clare. Materialul descoperit este bogat, mergând din neolitic, cultura Tisa, III, Coțofeni, Hallstatt C, urmând un hiatus până în sec. III - IV p. Chr., când se datează ceramica fină cenușie și cea zgrunțuroasă, lucrată cu mâna, sarmatică și dacică, o fibulă cu piciorul întors pe dedesupt, iar în sec. V, ceramică zgrunțuroasă cenușie și un fragment de pieptene cu dinți bilaterali. Existența acestor din urmă materiale nu exclude posibilitatea ca în zonă să fi existat o necropolă de sec. V, mult deranjată ulterior. În platforma de piatră, aparținând unei locuințe de suprafață, situată între metri 12 - 15, s-au descoperit fragmente ceramice ale culturii Tisa, faza III. Pentru a delimita mai clar acest prim complex a mai fost trasată o casetă de 3 x 3 m, în care a fost surprins un strat de umplutură, pigmentat pe alocuri cu bucăți de lut neșters dar și cu chirpici. Aceasta conține marea parte a inventarului locuinței. Sub platformă exista un strat asemănător cu contextul S dar care conține numai material neolitic. Un strat de umplutură acoperă o locuință aparținând culturii Tisa II - grupul Herpaly care taie la rândul ei o alta, conținând același material. Există așadar, trei nivele de locuire neolitice, prima reprezentată de locuința cu platformă de piatră, a doua de două locuințe semiadâncite, iar a treia, de alte două cu mai multe faze de refacere.

În continuarea săpăturilor efectuate în 1996, anul următor a fost trasată o casetă Cas. 13 de 5 x 6 m, paralelă cu S 2. Sub straturile moderne s-a descoperit un strat de umplutură a unei locuințe cu platformă din piatră de râu, cu material preponderent Tisa III. Aceasta este tăiată la rândul ei de o locuință cu cuptor construit din piatră de râu și gresie, al cărei inventar poate fi datat în sec. VIII - IX.

Informații suplimentare online

[Raportul 527 din cronica.cimec.ro](http://raportul527.din.cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
